

Τέσσερις προκλήσεις για την Ευρώπη

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ **Page:** 57,62 **Published at:** 09-06-2024
Author: **Surface:** 1522.28 **Circulation:** 14860
Subjects: cm²

Τέσσερις προκλήσεις για την Ευρώπη

Απαντήσεις σε μεγάλες προκλήσεις, με επίκεντρο την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, θα κληθεί να δώσει η επόμενη ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η Ελλάδα θα μπορούσε να επωφεληθεί σημαντικά, συμμετέχοντας δημιουργικά στις διαπραγματεύσεις σε ένα νέο ρόλο, μακριά από το προβληματικό παρελθόν της. Στο συμπέρασμα αυτό κατατείνουν οι εκτιμήσεις των Μιχάλη Αργυρού, Νίκου Βέττα, Παναγιώτη Λιαργκόβα και Γιάννη Τσουκαλά, οι οποίοι γράφουν σήμερα στην «Κ», φωτίζοντας τα μεγάλα θέματα που ανοίγονται προς διαπραγμάτευση μετά τις σημερινές ευρωεκλογές. **Σελ. 6**

Οι τέσσερις προκλήσεις για την ευρωπαϊκή οικονομία

Νέοι δημοσιονομικοί κανόνες, συνέχιση ή μη του Ταμείου Ανάκαμψης μετά το 2026, ενοποίηση κεφαλαιαγορών, αμυντική βιομηχανία

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΑΡΑ

Απολύτως σε μεγάλες προκλήσεις, με επίκεντρο την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, θα κληθεί να δώσει η επόμενη ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα θα μπορούσε να επιφορτισθεί σημαντικά, συμμετέχοντας δημοσιονομικά στις διαπραγματεύσεις σε ένα νέο ρόλο, μακριά από το προβληματικό παρελθόν της.

Στο συμπέρασμα αυτό κατατείνουν οι εκτιμήσεις οικονομικών αναλυτών που μιλούν στην «Κ», φοιτώντας τα μεγάλα θέματα που ανοίγονται προς διαπραγμάτευση μετά τις σημερινές ευρωεκλογές (και τα οποία, παρεμπιπτόντως, ελάχιστα απασχολούν τον προεκλογικό διάλογο εδώ). Κι όμως, όπως λέει ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομημόνων,

καθηγητής Μιχάλης Αργυρού, για πρώτη φορά είναι τόσο μεγάλη η ταύτιση ευρωπαϊκής ατζέντας και ελληνικών συμφερόντων.

Συγκρούσεις Βορρά και Νότου, μεγάλων και μικρών χωρών, αλλά και συντηρητικών, λαϊκιστών και κεντροαριστέρων δυνάμεων προσοιούνται οι τοποθετήσεις που έχουν ήδη ξεκινήσει, ενόψει αποφάσεων από την επόμενη ηγεσία της Ε.Ε., Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Κομισιόν. Όπως επισημαιοίει ο γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής Νίκος Βέττας, το κυρίαρχο ζήτημα είναι στην πραγματικότητα η υστέρηση της ευρωπαϊκής οικονομίας, που μπορεί να αποκτησιμονομετρικά χαρακτηριστικά επηρεάζονται και τις πολιτικές εξελίξεις.

Ποια είναι τα μεγάλα θέματα που αναμένεται να ανοίξουν:

1. Το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο που πέφτει σε εφαρμογή από τον επόμενο χρόνο είναι μια επιστροφή στη δημοσιονομική πειθαρχία. Τα κράτη-μέλη θα κληθούν στις 21 Ιουνίου από την Κομισιόν να συντάξουν 4ετή σχέδια, ένα σημαντικό στοιχείο ευελιθείας, όπως επισημαιοίει ο συντονιστής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, καθηγητής Γιάννης Τσουκαλάς. Θα είναι, όμως, στόχος φιλόδοξο και όχι εύκολο εφαρμοσίμο από όλες τις χώρες.

2. Η συνέχιση ή μη του Ταμείου Ανάκαμψης, μετά το 2026, με νέο περιεχόμενο, κυρίως τη στήριξη της πράσινης μετάβασης. Η συζήτηση έχει ήδη φουντώσει, καθώς είναι βέβαιον ότι πολλά έργα του υφιστάμενου Ταμείου δεν θα προλάβουν να ολοκληρωθούν, ενώ υπάρχει επιπλέον τερστίσιο επενδυτικό κενό κυρίως για τις πράσινες επενδύσεις που απαιτούνται για να πετύχει η Ε.Ε. τους στόχους της, αλλά και για τις ψηφιακές.

3. Η ενοποίηση των κεφαλαιαγορών και η Τραπεζική Ένωση. Η εκκεντρότητα ως προς τις κεφαλαιαγορές ξεκινάει από το 2015, αλλά πλέον είναι σαφές ότι ο κατακερματισμός διαιώνει τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες προς αναζήτηση κεφαλαίων στο εξωτερικό. Χαρακτηριστικά, όπως είπε η αρμόδια επιτρόπος Μ. Μαξιλίνε, η γερμανική Birkenstock στράφηκε στο Χρματιστήριο της Νέας Υόρκης.

4. Η στήριξη της ευρωπαϊκής άμυνας και της αμυντικής βιομηχανίας σε συνδυασμό με την εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία. Όλα σκετίζονται λίγο έως πολύ με την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία δοκιμάζεται σκληρά τα τελευταία χρόνια και προβλέπεται να συνεχιστεί να υφίσταται πιέσεις από Κίνα και ΗΠΑ. Η αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα, όπως αναφέρει και ο πρόεδρος του ΚΕΠΕ, καθηγητής Π. Λιαργκόβας, στο σχόλιό του. Για το θέμα της ανταγωνιστικότητας αναμένεται

με ενδιαφέρον η έκθεση του Ιταλού πρώην πρωθυπουργού και πρώην προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Μάριο Ντράγκι. Ηδη έχει προειδοίσει σε πρόσφατη ομιλία του για τις απειλές. Η Ευρώπη πέσχει λόγω κατακερματισμού: οι 5 μεγαλύτεροι «παίκτες» ελέγχουν το 80% της αγοράς της αμυντικής βιομηχανίας της ΗΠΑ, έναντι 45% στην Ευρώπη. Επίσης, η Ευρώπη έχει 34 ομίλους δικτύων κινητών τηλεφώνων, έναντι 3 της ΗΠΑ και 4 στην Κίνα. Εν ολίγοις ο κ. Ντράγκι αναμένεται να ζητήσει περισσότερη ενοποίηση και συνεργασία. Αυτό, όμως, που συσπύει τα μεγαλύτερα πρόβλημα –πάντα– είναι η εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης για την εφαρμογή των όσων αποφασίσουν. Ο συγκρούσεις εδώ προβλέπονται έντονες.

Μιχάλης Γ. Αργυρού
Πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομημόνων

Η Ελλάδα χώρα-κλειδί για την Ε.Ε.

Από τις ευρωεκλογές του 2019 το ευρωπαϊκό οικονομικό και γεωπολιτικό τοπίο έχει αλλάξει δραματικά: η πανδημία του 2020 και η παράνομη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχουν αναδείξει την ανάγκη της στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης σε όλα τα ζωτικής σημασίας και ενέργεια. Ταυτόχρονα έχει καταστεί επιείγουσα η ανάγκη μεγάλων επενδύσεων στις αμυντικές ικανότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυξημένες ανάγκες υπάρχουν και για την ευρύτερη εξωτερική ασφάλεια και την πολιτική μετανάστευσης της Ένωσης. Το διευρυμένο έλλειμμα ανταγωνιστικότητας έναντι των ΗΠΑ και της Ασίας αναδεικνύει την καθοριστική σημασία της ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης και της εμβάθυνσης της ένωσης κεφαλαιαγορών, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν επενδύσεις σε καινοτομία και δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Άμεσα συνδεδεμένα με αυτή την προτεραιότητα είναι και η βελτίωση της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς, όπως ενδελεχώς αναλύθηκε στην έκθεση Λέτα. Στην κορυφή της ευρωπαϊκής ατζέντας παραμένει η πράσινη μετάβαση, η οποία, εκτός από τον τομέα της ενέργειας, συνδέεται ευθέως και με την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, την Κοινή Αγροτική Πολιτική και την Πολιτική Συνοχής. Τέλος, σημαντική προτεραιότητα για τα επόμενα χρόνια είναι η διεύρυνση της Ένωσης, κεφάλαιο που καλύπτει και την εξέλιξη της σχέσης της Ένωσης με την Ουκρανία, ενώ ζωτικής σημασίας είναι και η αύξηση του γεωπολιτικού αποτυπώματος της Ευρώπης, ειδικά στην άμεση γειτονία.

Είναι ίσως η πρώτη φορά τα τελευταία πολλά χρόνια όπου τα ταύτιση της ευρωπαϊκής ατζέντας και συμφερόντων είναι τόσο ευρεία με τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα και προτεραιότητες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η άμυνα και η εξωτερική ασφάλεια, η μετανάστευση, η διεύρυνση και η αναβάθμιση της σχέσης με την άμεση γειτονία, η πολιτική ενέργειας, αλλά και η ανταγωνιστικότητα, η Πολιτική Συνοχής και η Κοινή Αγροτική Πολιτική. Τα επόμενα χρόνια η χώρα μας έχει τη δυνατότητα (όπως ήδη αυξανόμενα κάνει) να αποτελέσει χώρα-κλειδί με ισχυρή επιρροή στις μεγάλες ευρωπαϊκές εξελίξεις. Αυτό απαιτεί συνέπεια και συνέπεια στην οπτική στρατηγική σταθερότητα και εξωτερική αξιοπιστία της χώρας. Είναι προϋποθέσεις απαραίτητες ώστε να υιοθετηθούν ευρωπαϊ-

Το κυρίαρχο ζήτημα στις ευρωεκλογές είναι στην πραγματικότητα η υστέρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, που μπορεί να αποκτησιμονομετρικά χαρακτηριστικά, επηρεάζοντας και τις πολιτικές εξελίξεις.

κές πολιτικές που εξυπηρετούν αποτελεσματικά τα όλο και πιο ταυτιζόμενα ελληνικά και ενωσιακά συμφέροντα.

Νίκος Βέττας
Γενικός διευθυντής του IOBE

Μεγάλο το έλλειμμα καινοτομίας

Η περιόδος που θα ακολουθήσει τις ευρωεκλογές δεν θα είναι εύκολη για την Ευρώπη. Οι εξελίξεις, μαζί με εθνικές εκλογές που έρχονται, όπως και αυτές στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, θα θέσουν πιεστικά ερωτήματα, ενώ θα υπάρχει ταυτόχρονα αναζήτηση μακροπρόθεσμων κατευθύνσεων. Η οικονομία μέτρεται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, που ακόμη και αν έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν διαδοχικές κρίσεις, δεν έχουν ισχυρή δυναμική. Από την κρίση χρέους στην Ευρώπη, το Brexit, αργότερα την πανδημία, τις αναταράξεις στις αγορές ενέργειας, τον πληθωρισμό και τις γεωπολιτικές εντάσεις και περιφερειακές συγκρούσεις, μπορεί να έχει αποφευχθεί ένα περισσότερο καταστροφικό αποτέλεσμα και να διατηρείται ανθεκτικότερα, όμως οι πύλες συσπείρονται. Ενός κυριαρχεί η ανάγκη διαχείρισης κρίσεων, το σημαντι-

κότερο ζήτημα είναι η υστέρηση της ευρωπαϊκής οικονομίας, που μπορεί να αποκτησιμονομετρικά χαρακτηριστικά επηρεάζοντας και τις πολιτικές εξελίξεις.

Το πρώτο πεδίο όπου είναι αναγκαίο να υπάρξει αλλαγή πορείας αφορά το τι και πώς παράγεται. Μικρό μόνο μέρος των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών αντανακλούν καινοτομία σε επαρκή βαθμό, ενώ σχετικά αργή είναι η δημοσίωση και η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών. Λίγες είναι οι ευρωπαϊκές επικεφαλές που πρωτοπορούν παγκοσμίως και διαμορφώνουν μέσω των επιλογών τους τις εξελίξεις στις αγορές. Η απόδοση των επενδύσεων είναι συνήθως χαμηλή και το ίδιο ισχύει για τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων.

Το δεύτερο πεδίο είναι οι άνθρωποι. Παρά τις θετικές επιδόσεις όσον αφορά την πρόβραση στην εκπαίδευση, τα δικαιώματα και την ευρύτερη λειτουργία σχετικών θεσμών, η αδύναμη δημογραφική δυναμική μαζί με την έλλειψη μιας αποτελεσματικής προσέκλευσης νέων ανθρώπων δημιουργεί ισχυρές ανισορροπίες. Το πώς θα μπορεί η Ευρώπη να κρατήσει και να προσελκύσει δυναμικά στοιχεία του πληθυσμού που θα έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν υψηλή αξία αποτελεί κεντρικό στοιχείο. Αυτό προϋποθέτει μια διαφοροστική αντιμετώπιση του πώς μαθαίνουμε και πώς εργαζόμαστε κατά τη

δάρκεια της ζωής μας, με περισσότερες επιλογές και ελευθερία. Η χώρα μας είναι από αυτές που έχουν τις μεγαλύτερες οικονομικές προκλήσεις μπροστά τους. Η στενότερη διασύνδεσή της με τις παγκόσμιες τεχνολογικές τάσεις και η ενεργή συμμετοχή στη διαμόρφωση ευρωπαϊκών πολιτικών είναι προϋπόθεση για την ευημερία της.

Παναγιώτης Λιαργκόβας
Πρόεδρος του ΚΕΠΕ

Χρειάζονται περισσότερες επενδύσεις

Μετά τις ευρωεκλογές, η Ε.Ε. θα πρέπει να καταπιστεί με την αντιμετώπιση των τερστίσιων προκλήσεων που αντιμετωπίζει. Το πώς ακριβώς θα αντιδράσει έχει τερστίσιο σημασία και για τη δική μας οικονομία. Το σίγουρο είναι ότι η Ε.Ε. θα πρέπει να εντάσει στην ενίσχυση των οικονομικών της δομών, προωθώντας ταυτόχρονα την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα. Αυτό περιλαμβάνει την υιοθέτηση νέων οικονομικών πολιτικών, την ενίσχυση του εμπορίου και την επένδυση σε βιώσιμες τεχνολογίες. Μόνο έτσι θα καταφέρει να καλύψει το χαμένο έδαφος σε αναπτυξιακή δυναμική, ψηφιακό μετασχηματισμό, παραγωγικότητα

και ανταγωνιστικότητα έναντι των ΗΠΑ. Αναφορικά με την οικονομική πολιτική, αυτό που μέχρι στιγμής γνωρίζουμε είναι ότι από τις αρχές του νέου έτους θα ισχύουν οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες με περιορισμούς στην αύξηση των δημοσίων δαπανών και υποχρεωτική μείωση του χρέους. Οι κανόνες αυτοί θα διαμορφώσουν ένα δημοσιονομικό πλαίσιο ήπιης λιτότητας. Στον βαθμό που η ελληνική οικονομία αναπτύσσεται με γρήγορο ρυθμό, άνω του 2%, δεν έχει να φοβηθεί τίποτε. Αν όμως οι αναπτυξιακοί ρυθμοί πέσουν, η προσπάθεια θα δυσκολευθεί. Στο πεδίο του εμπορίου, η Ε.Ε. το επόμενο διάστημα θα βρεθεί αντιμέτωπη με την εισβολή φθηνών εισαγωγών από την Κίνα, ιδιαίτερα σε πράσινα αγαθά, όπως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Μάλιστα οι Κινέζοι έχουν βάλει στόχο να διακινούν το ένα τρίτο της παγκόσμιας αγοράς ηλεκτρικών μηχανημάτων μέχρι το 2030. Αν συμβεί αυτό, οι γερμανικές και οι γαλλικές αυτοκινητοβιομηχανίες θα αντιμετωπίσουν τερστίσιο ανταγωνισμό. Πώς θα τα βγάλουν πέρα; Με δασμούς; Ο προστατευτισμός δεν είναι καλή λύση. Θα οδηγήσει σε απώλεια ευμερίας και χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Τέλος, η Ε.Ε. έχει ανάγκη από περισσότερες επενδύσεις για να χρηματοδοτήσει τα στρατηγικά σχέδια της πράσινης (και ακριβής) μετάβασης. Η Ελλάδα έχει επιπλέον ανάγκη να καλύψει

το επενδυτικό της κενό. Πώς θα γίνει αυτό; Με μεταρρυθμίσεις, που όμως, σε πολλές περιπτώσεις, αργούν.

Γιάννης Τσουκαλάς
Επικεφαλής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή

Επιστροφή στη δημοσιονομική πειθαρχία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει πολλαπλές και πρωτόγνωρες προκλήσεις μετά την περίοδο που ακολούθησε τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008. Όμως κάνει έδαφος σε ανταγωνιστικότητα και καινοτομία σε σχέση με τους βασικούς και περισσότερο δυναμικούς εμπορικούς της εταίρους, ΗΠΑ, Κίνα αλλά και την ανερχόμενη Ινδία, ενώ παραμένουν οι μακροχρόνιες προκλήσεις όπως η γήρανση του πληθυσμού. Η αναγκαία δημοσιονομική κάλυψη των τελευταίων τριών ετών δημιουργεί νέα χρέη στα κράτη-μέλη.

Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών θα καθορίσει τη συνέχεια της προόδου της ευρωπαϊκής ενοποίησης προκειμένου να ολοκληρωθούν επενδύσεις που απαιτούνται για την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση αλλά και την αμυντική της ασφάλεια. Η φράση απόφαση από το Συμβούλιο της Ε.Ε. εισήγαγε το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε., ενσωματώνοντας νέους δημοσιονομικούς κανόνες με στόχο να μειωθούν οι δείκτες χρέους και τα έλλειμμα με σταδιακό, ρεαλιστικό και φιλικό προς την ανάπτυξη τρόπο, και, παράλληλα, να προστατευθούν οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις στους παραπάνω στρατηγικούς τομείς.

Η φράση μεταποίηση στην παρακολούθηση των δαπανών που επιπράζουν τη μείωση του χρέους και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα σε ένα χρονικό πλαίσιο τεσσάρων έως επτά ετών –ένα σημαντικό στοιχείο ευελιθείας– σε σύγκριση με το προηγούμενο σύστημα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη χώρα μας έχει η προνομία μεταχείριση των ενεχυτικών αμυντικών δαπανών. Η φιλοσοφία του νέου πλαισίου είναι να μειωθούν τα χρέος σε περιόδους ανάπτυξης ώστε να δημιουργείται δημοσιονομικός χώρος για την προστασία των δημοσίων δαπανών σε περιόδους κρίσεων. Η Ε.Ε. βγήκε ενισχυμένη από την πανδημία με την εισαγωγή του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, δείχνοντας τον δρόμο του ενιαίου δανεισμού της Ε.Ε. Απαιτούνται πλέον τολμηρά βήματα για την ολοκλήρωση των ένωσεων των κεφαλαιαγορών των χωρών-μελών, για την ολοκλήρωση μεγάλων επενδύσεων προς όφελος των χωρών της περιφέρειας.